

Q. B. V. D. T. O. M.

DISSERTATIO PHILOLOGICA
De

PALO
PAULINO

II. Corinth. XII: v. VII.

Quam

*Consensu Amplissimae Facult. Philos.
in illustri Academ. Aboënsi,*

Sub PRÆSIDIO

Dn ISAACI BJÖRKELUNDI
Orient, & Græc. Lingg. Prof. Ord.

Publice examinandam sistet

PETRUS SERLACHIUS Filius,

Borgoaa-Nylandus,

Deo volente, ad diem IX. Decembr.
Anni MDCCXXXII.

Lico borisque solitis.

ABOÆ,

Exc. Joh. Kiämpe Reg. Acad. Typ.

S:æ R:æ M:tis
Magnæ Fidei VIRO,

Perillustri & Generosissimo
BARONI ac DOMINO

DN. PETRO
STIERNCRANTZ,

Provinciarum Nylandia Tavastieque
PRÆSIDI & GUBERNATORI Ex-
optatissimo,

MÆCENATI MAGNO,

IN. Munitione. Gratissima. &. Devotissime.
GENERALISSIME. Dn. BARO. Nec
Differentiunculam. Hanc. Rudi.
Omni. Qua. Par. Est. Re
CM

MAGNORUM. NO

Cliens
Petrus. Petri.

S:æ R:æ M:tis

Magnæ Fidei VIRO,

Reverendissimo PATRI ac Domino

DN. JOHANNI
GEZELIO,

S. S. Theol. DOCTORI Consummatis-
simo, Inclitæ Diœceseos Borgoënsis
EPISCOPO Eminentissimo, Gymnasii
Scholarumque EPHORO Adcuratissimo,
Ven. Conf. PRÆSIDI Gravissimo,
MÆCENATI MAGNO.

sime. Mentis. Vobis.

Non. REVERENDISSIME. PATER.

Licet. Elaboratam. Minerva.

verentia. Sacratam. Effe.

pio.

MINUM. VESTRORUM.

Humillimus.

Serlachius:

Maxime Reverende atque Amplissimo
VIRO,

Dn. Mag. GEORGIO
HELSINGIO,

Ecclesiarum Cathedrae is Borg, Pastori, AR-
CHIPRÆPOSITO Dicecclieos, & Con-
sistorii Pro-Præfidi Dignissim o, Patro-
no & Patrui loco quovis observantia
cultu atatem suspiciendo.

Ob summum, quo me nullo non tempo-
re amplexus es, favorem, & in spem
ulterioris benevolentie, dissertationem hanc,
cum omnis felicitatis appreciatione, conse-
cratam volo.

Max. Reverendi Nominis Tui

Cultor devotissimus
Petr. Serlachius Filius.

Admodum Reverendo atque Praclarissimo
Domino,

Mag. PETRO SERLA-
CHIO,

Pastori in Pernā meritissimo, & adja-
centis districtus Præposito vigilantissimo,
Parenti ut optimo & indulgentissimo,
ita debito filii obsequio æternū
proseguendo.

O Culis tandem Tuis, Carissime Pater,
subjicitur exiguum hocce munuscum-
lum meum: quod licet omni destituantur
nitore & pretio; auram tamen Paternæ
Tuae benevolentie captare gestit, quum ob-
sequioso & pio Filii animo Tibi offeratur.
Non diu mecum disquisivi, an Tuō No-
mini Dissertatiunculam hanc inscribe-
rem, siquidem tot tantæque rationes, qui-
bus me Tibi jugiter devinctum esse agno-
scō, in promptu sunt, ut easdem nunquam
possim expungere. Multum enim mea in-
terest, estimare & amore prosequi vite
meæ auctorem & virtutis informatorem in-
de-

defessum: adeo ut sit potius splendorem,
quam ego veneracionem & cultum Tha
relinquam. Quare immortalia Tha in
me collata beneficia, nunquam a conspe-
ctu meo removerebo, sed grata memoria,
donec esse desero, constanter & religiose
conservabo. Interim optime Parens, sus-
cipere leviusculam hanc devotissimi animi
mei testificationem; acceipe, inquam, fron-
te serena, fidente pectore, meque con-
sueto caritatis sinu adhuc fore. Ego D.
T. O. M. devota mente venerabor, preci-
busque assiduis fatigare non desistam, ve-
lit Tibi, jam senio fatiscenti, vires &
annos largiri, ut sacra munia, que Tibi
incumbunt, obire queas, in divini Nomi-
nis gloriam & Ecclesie emolumentum, no-
strumq[ue] in solatium diutissime vigeas.

Optimi Parentis

Ad cineres usque Obsequen-
tissimus Filius

Petrus Serlachius.

Ad

Virum Judenem.

Peregrinum & Eruditissimum

Dn. PETRUM SERLACHIUM,
Amicitia & Necessitudine mihi conjun-
ctissimum, cum De Palo Paulino dis-
sertationem hanc ederet eruditam,

*S*iccime dum PALUM PAULINUM rite re-
solvis,
PALUS erit Tibimet scandendi culmina Pin-
di?
Perge bonis avibus! Ductrix esto optima
virtus,
Sib comes, & servet vultum fortunabe-
nignum!

GEORGII HELSINGII Fil.

- §. I. Prefatiuncula viam aperit
§. II. Nominis σκόλον notionem tradit.
§. III. De vocabulo σαρξ, & constructione
phraseos differit.
§. IV. De vocibus ἄγγελον ouīū agit.
§. V. Verbum κολαφίζει, illustrat.
§. VI. Canones quosdam hermeneuticos
premittit.
§. VII. Variantes opiniones dividit, &
sententiam de vexatione animi vitiosa
excudit.
§. VIII. Item de afflictione animi non
vitiosa.
§. IX. Eos, qui de vexatione corporis,
tortore humine, accipiunt, examinat.
§. X. Nec non, qui de afflictione corporis,
morbo videlicet, sed tortore satana,
intelligunt.
§. XI. Sententiam de vexatione corporis,
tortore dæmone extrinsecus facta, the-
tur.
§. XII. Dubia quedam solvit,

A. Ω.

§. I.

Varie quidem, variis locis & temporibus, de sensu effati illius Paulini est quæsitum: τῇ ὑπερβολῇ τῷ ἀποκαλύψει ἡ αὐτὴ ὑπερσιρηναι, ἐδέθη υἱος σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος σατᾶ, ἡ α μὲν κολαζίζη, ἡ α μὲν ὑπάρχωμαι, II Cor. XII. v. 7. Nec lane defuerunt viri eruditissimi, qui ingenia sua multum torserunt, & sententias sententiis cumularunt, ut locum hunc opera sua illustrarent, planioremque reddearent: sed dolendum, a plurimis

A.

mis

mis non aliud pene effectum esse, quam ut rem ipsam pluribus difficultatibus involverint, & obscuriorem reliquerint. Sacræ enim scripturæ, quæ *ιπλύσεως γέγενται*, 2. Pet. 1: 20. si pro conjecturis cujusque sensus aliunde interatur, non inde petatur, mirum non est, interpretationem non nisi ambiguis & vacillantibus niti fundamen-
tis nec attento satisfacere le-
ctori. Qvare multo melius sibi
prospexisse censendi sunt, qui in
explicatione ejusmodi locorum
abstrusiorum, sepositis omnibus
conceptis opinionibus, simplicita-
tem Sp. Sancti omni studio servat,
neque se, quoad ejus fieri potest,
a proprio verborum sensu dimo-
veri patiuntur. Quod cum me-
cum perpenderem, tantum sui
amorem excitavit hocce studi-
um, ut specimine aliquo publi-

eo tenellum exercere ingenium
statuerim: cui rei ansam ma-
xime suppeditarunt adducta Pau-
li verba, in quorum ulteriori dis-
quisitione & cautori enodatione
paucis morari, mihi animus est.
Hoc igitur consilium, qvomo-
do mihi succederit in vñissimo
hoc exercitio, erudite handqva-
quam elaborato, neqve expoli-
to, cordatorum judicium esto.
Qvamobrem, nullus dubitans de
B. L. æqvanimitate & in hisce
centendis favore, ad institutum
me statim accingo.

§. II.

Ovo autem res clarior eva-
dat, juvat paullo altius ety-
mologiam vocum difficiliorum
expendisse: qvæ qvam sit neces-
saria, & qvam ea carere neqve-
amus, res ipsa clamat, qvæ vo-
cibus non intellectis, in obscuro

4
jaceret. Omnia itaque primo
se nobis offert excutiendum vo-
cabulum σκόλοψ, cui in fronte
dissertatiunculae *palus* respondet.
Illud scriptoribus Græcis *stipitem*
acutum generatim significat. Hinc
de variis usurpatur rebus, i. De
palo praecinto seu fude, qualem de-
figere solent *in propugnaculis* &
munitiōibus. Ita Homero sapi-
us adhibetur: ut Iliad. μ. v. 55.

- - ὑπεργεν δι σκόλοπεσσ.ν

Οξέσιν ἥριει, ήσες ἐσασιν ὕες Αχαιῶν,
πυκνες καὶ μεγάλες, δημον αὐδεῖν ἀ-
λεωφίτι. i. e. Desuper autem *palis*
acutis munita erat, quos statuerant
filii Achivorum *denses* & *magnos*,
hostilium virorum propulsione. Et
paullo post:

- - σκόλοπες γαρ ἐν αὐτῇ

Οξέες ἐτάσι. i. e. *pali enīm in il-*
la acuti stant. Sic Hesychius ex-
plicat: *Σκόλοπες*, οξές ξυλα, ορθα,
ταυρι, καρχηδον, esse ligna recta &

acuta,

acuta, idem atque sauvē & χάρα-
 κε. similiter sauvēs mox ex-
 ponit Ἰων, καταπηκόσ σκόλος,
 χάρακας, καὶ παντὸς τὰ εἰσώφα ξυλα.
 Certe Xenophon de expeditione
 Cyri utrumque de vallis & mu-
 nimentorum palis habet, ubi
 σκόλοπας εἰνὶ Ἰνδίαντολης, sudes in
 egesto aggere defixas, mox sauvēs
 appellat. Conf. Casaub. comenit.
 in Polyb. hist. lib. VI. 2. De a-
 cuto quolibet & pungente, ut spina
 est, surculus, telum, stirps, &
 assula acuminata: que res corpo-
 ribus aculeorum instar infixa, dicun-
 tur σκόλοπες quia formam superio-
 rum σκόλοπων referunt, observan-
 te Henr. Stephano in Thesauro
 Græco: ubi eandem notionem
 exemplis ex Dioscoride allatis
 illustrat, quale est ejus libr. 4. c.
 176. ακίδες καὶ σκόλοπες ἐξάγει, pri-
 culata adictosque corpori aculeos ex-
 trahit. Sic etiam Svidas hanc vo-

cem usurpat, quando dicitur πόλιον αὐτοῖς καὶ σχοινος αὐτουπογενές h. e. ip[s]is ut palus acutus & si m[od]ulus junc-
 ceus infigatur: quia solebant palos
 acutos & stimulos vel aculeos in
 vineis occultare, ne quis primo
 impetu facile eas vastaret. 3.
 De infumi illo & infelice ligno,
 cui malefici & in supplicium tra-
 diti, suffixi apprehendebantur, non οὐ-
 λοψ minus, quam τονες usurpa-
 tur. Unde & ἀσκολοπίζειν æque
 ac ἀταυράντι de crucis supplicio
 apud Lucianum & alios legitur.
 Luculenter id docet Eustachius
 ad Iliad. μ. Σκόλοπες, ὁρταὶ ξύλα
 καὶ ὄξεα, ἢ καὶ στεφάνες ἐκάλυται, εἴθι
 οἱ κρημαθέντες ἀτεταυρώθωται καὶ ἀτε-
 σκολοπίζωται ἐλέγονται. Scolopes, recta
 ligna & acuta, que & styrax vo-
 cabant, in quibus appensi, cruci aut
 palo figi dicebantur. Atque haec
 fuit crux simplex, cum nudum
 hominem, erecto acutoque sti-
 piti

piti infigebant, ea forma ac facie, quam vel hæc Seneca consolat: ad Mart. c. 20. docent: *Video, inquit, cruces nec unius generis, sed aliter ab aliis fabricatas. alii capite converso in terram suspendere, alii per obscaena stipitem egeunt.* Duo in iis verbis observamus, & cruces varias fuisse, & inter eas usitatam *infexionem*, quasi *impalationem*. Quam magis etiam aperit idem Seneca in epist. 23. hisce verbis: *Cogita hoc loco carcerem & cruces, & adactum per medium hominem, qui per os emergat, stipitem.* Hanc crucifigendiationem, qvæ pali acuti infixione fiebat, στονοπίζειν propriè denotare, monet Lipsius de cruce Lib I: c. 5. qvum & alioquin simplici palo, arboris quoque, ramis recisæ, stipiti affigere solerent. De diro hoc supplicii genere pronuntiat Hesychius.

Σκόλοψι, ὡς ἐπίκαιοι. Τὸ γένος παλαιῶν
τοῖς κακογενεῖσας εἰνοκολοῦμένοι, ἀξυρού-
τες ξύλον δὲν παχέως καὶ τὰ ταῆς, καθι-
περ τοῖς ὄπλοις καὶ ἵπτοις ἐπὶ οὐδεί-
σκον. *sudificationem* dixeris, *quasi*
affationem: nam antiquitus scelerati
sudi infgeabant, acuto ligno per-
spinam & dorsum trajecto, sicuti
assos in verubus pisces. 4. Figu-
rate, per *metaphoram* significat
σκόλοψι aliquid vnde molestum, ac
dolorem parvus acutissimum: quem
admodum LXX. interpretes illa
Ezech. 28: 24. מִלְוָן מַלְאָכִיר red-
dunt σκόλοψ μηρίας. Ad quem
locum B. Hieronymus hæcce ob-
servavit: *Quicunque illic, inquit,*
cessavit, nequaquam ultra erit offen-
diculum amaritudinis, & spina dolo-
ris, compungens & vulnerans popu-
lum Dei &c. Sic itaque patet, in
nomine σκόλοψι apud auctores
Græcos & Lexicographos signi-
ficationem pali acuti ubique esse
con-

conspicuum: ut frustra sint, qui eidem præterea notionem *colonne*, aut *ligni*, sive *plani*, sive *teretis*, cui flagellandi alligabantur, affingunt.

§. III.

Porro ad proximum vocabulum στρεψ considerandum devolvimur. Quod utut πολύσημον, proprie tamen Latine *carnem*, & Suetice ἄρτη significat: videlicet partem corporis animalis simplicem, mollem, rubicundam, fibras musculorum complectentem. Unde & aliquando latius fibras etiam, nec non visceris cujusque substantiam non ossam, ut hepatis lienis &c. notat: ceu ex Galeno docet Stephanus. Imo Aristoteli, & sensorium seu ipsum tangendi sensum, στρεψ dictum esse, observat Suidas. Præterea στρεψ tohum

corpus aliquando denotat, ut Cicero interpretatur, qvum hæc verba Metrodori, μακος ευταθες κατασημα, vertit, firma affectio corporis. Cujus notionis exempla & in Sacro codice sunt obvia. Quid denique ~~stig~~ stilo Sacro, ex sermonis Hebraici consuetudine insuper designet, non jam operose omnia excutiemus: qvæ in Dannhaveri Hodoi. phæn. 5. & Woltburg. observat. Sacr. videri possunt: sed ea tantum, qvæ hoc spectare videntur, strictum notasse sufficiet. Sic designat tum totum hominem, ut Gen. 6: 12. corruptit omnis caro viam suam. Matt. 24: 22. ον αν εσωθη πάσι σπορ. tum naturam humana m, sive infirmitate physica affectam, Ebr. 5: 7. ημερα της σωσης. Gal. 2: 20. ξηρ επαρκι. sive moraliter corruptam, Joh. 3: 6. ι γεγενητον όν της σπειρας, ουρα 15. & sapientius.

Quid

Quid vero phrasis *τοῦ θηρίου* *τοῦ λύκου* sibi velit, quæritur. Quia verbū *τοῦ θηρίου* sub generali dandi notionē varias ejus species continere, & modificationem a contextu & materia subiecta recipere queat, nullum est dubium. Simplicitatem tamen & nativam illius significationem quantum licet, servare præstat. Verum quia hæc constructio verbi ejus cum gemino dativo casu, & personæ & partis seu membris, insolentior est, qvum alioquin parti designandæ præmitti soleat præpositio *εἰς* vel *ἐπί*, malimus posteriorem casum *τορπὶ*, non ad verbum, sed nomen proxime præcedens *τοκόλασψ* referre, ut sensus sit: *Datum mibi est, quod palus sit carni:* seu *datus est mibi ceu palus acutus carni, angelus Satan.* Ejusmodi constructiones Græcis insuetæ non sunt, ut Demosth.

ἐχθρὸς τῇ πόλει, hostis cibitati. ὑπηρετήσεις θεοῖς ύδωναις, minister legibus. Similes loquendi modi & Latinis in usu, quoniam Cato loqui de re rustica ornamenta bubus, opercula dulcis &c. Ceterum interpretatione illa hujus loci figurata, datus seu adjectus est mihi pilus carni seu corpori, i. e. per hypallagen, alligatum est corpus meum palo, durior & coacta merito censetur.

§. IV.

Ordine jam excipiunt verba ἀγγελοῦσι. Quae quidem conjunctim sumta in textu apparent: singillatim tamen nobis primum sunt examinanda. Est ergo vox ἄγγελος ἢ τε ἄγγελος, Græcisque exoticis nihil aliud, quam nuntium significat, ut Χεροφόν Cyropæd. lib. 2. ἄγγελον, ἀρετεργάτην τοῦ Λευτέρου,

sumtum ante se misit ad Armenium. Freqvens ejus in S. S. & Ecclesia usus est. Accipitur enim *tum de hominibus tali ministerio inter homines fungentibus*, seu nuntiis hominum, ut Gen. 32: v. 3. Et missi Jacob מֶלֶךְ־יִהוָה angelos seu legatos ante se. Luc. 7: 24. ἄγγελοι ινάρι &c. *tum de hominibus legatis Dei*, ut Malach. 2: 7. Labia sacerdotis custodient scientiam & doctrinam, ut querant ex ore ejus, quoniam Angelus Domini exercituum est. Apoc. 1: 20. ἄγγελοι τῶν εκκλησῶν. Frequentius tamē (ne quid jam de increato illo Angelo tñderis Malach. 3: addamus,) de spiritibus creatis usurpatōr, tum de bonis, ut Dei ministris & nuntiis, idqve usitatissime: tum de malis, & quidem cum epitheto δικυρίπικω, ut 1. Pet. 2: 4. ἄγγελοι ἀμαρτίσαντες. Psal. 78: 49. אַנְגָּלִים malorum: vel

vel absolute sine adjecta nota, ut Rom. 8: 38. Apoc. 7: 1. & 9: 14. Famotissima itaque & frequentissima in Iacro codice est haec notio de geniis seu spiritibus creatis, adeo ut tamdiu illa sit tenenda, quam diversum certa rei orationisque momenta non commonstrent. Vox σατανᾶς, hoc tantum loco N. Testamenti occurrit forma hac indeclinabili: ubique alias σατανᾶς, τὸ σατανᾶς, movetur. Origine est Hebreæ a αῶς odit, summopere & odio acerbo prosecutus est, omni studio atque conatu adversatus est. In de nomen Ἰωάννης satanas, adversarius. Generatim sumtum vocabulum denotat adversarium quemcunque: adeoque & hominem, qui alterum acerbo odio prosequitur, ipsumque quovis modo lædere studet. Sic dicitur Deus excitasse Hadadum Edo.

Edomæum Salomoni τὸν adversarium , 1. Reg. II: 14. Conf. I. Sam. 29: 4. 2. Sam. 19: 23. 1. Reg. 5: 18. Cap. 11: 23. 15. Similiter in N. Testamento, ubi Christus increpat Petrum Mat. 16: 23. ὑπαγεῖς οἵτοις υἱοῖς σατανᾶς. Immo de angelo etiam bono prædicatur Num. 22: 22. 31. Peculiariter vero, vulgatissime, & quasi ἔξοχως μὲλιτη γένιον seu Diabolum notat, qui summo semper studio & Deo & hominibus adveratur, & quocunque modo nocere his laborat, ut 1. Chron. 21: 1. Job 1: 6. 8 Psal 109: 6. Zach. 3: 12. &c. Sic per plurima in N. T. existant ejus rei exempla. Qvum itaque σατανᾶς significatu in Scr. S. famosiore malignum, inimicum & nocivum humano generi spiritum indicet, nunquā inde, sine manifestis in diversum κατεργάσοις, est discedendum. Quid autem coniuncta

gata hæc vocabula significant,
 haud ægre ex dictis colligitur,
 conjunctorum eam esse rationem , quam separata permittat.
 Certe hanc phrasin similesq; non
 de aliis adeo, quam de dæmo-
 ne prædicari notum est. Sive
 enim hæc nomina directe in *ap-
 positione Grammatica* accipias ; in
 eundem, qui ceteroquin utrum-
 que seorsim sortitur, optime
 quadrant, haud secus ac Apoc.
 9: 11. ἄγγελος αἰσθάνων. Prov. 17:
 11. נִזְבֵּן גָּנָּה angelus crudelis.
 Cont. c. 5: 9. Sive posterius no-
 men in gignendi casu interprete-
 ris ; spiritus aliquis impurus ,
 principis Satanæ minister, intel-
 ligitur, ut Apoc. 12: 7. 9- ἄγγελοι
 τὰ δέκαοντα, τὰ συλλόγα Matt. 25:
 41. ἄγγελοι τὰ διαβόλοις. Nam utram
 hic sequamur sententiam, res e-
 odem tere recidit.

§. V.

Restat, ut paucis quoque de verbo κόλαφισεν moneamus quod Lexicographis significat *colaphum* aticui *infigere* & *incutere*. Proximam debet originem nomini κόλαφος, *alapa*, *plaga*, quæ pugno in maxillam alicui incutitur. Quod procul dubio a verbo κόλαψιν, *tundere*, ortum est: coacta enim videtur derivatio Heinsiana a נָלַג, posteriorum Judentorum decorticandi verbo. Quin malumus κόλαψιν cum Cl. Hasæo ad eandem referre radicem נָלַג, unde Hebræis כִּילְפֹּת mallei dicti, quibus res tunduntur, unde nec multum Svetus plappa abludit. Probe vero observat Heinsius in Aristarch. Sacr. c. 14. ραπίζειν & κόλαφισειν differre. Rapiou, enim, interprete Svida, est καλάζαι ή γνάθον απλῆ ή χειρί, percutere maxillam passa seu

explicita manu, i. e. palma, quod veteres apud Gellium depalmaro dixerunt. Κολαφίου vero est manus contracta ferire, seu pugno contundere. Sic hos actus aperte & Juvenalis distingvit Satyr. 13.

- - - Nec pugnis cedere pectus
Te voto, nec plana faciem contun-
dere palma.

Hinc discerni possunt illa Mat.
c. 26: 67. καὶ ἐκολάφισεν αὐτὸν ὁ
δὲ ἕρριπτων. Ceterum nativam
esse verbi κολαφίσεω notionem,
manu in pugnum contracta percute-
re & contundere, inde constat,
quia non tantum vetus Etymo-
logicus nomen κόλαφος exponit
ἥτεθομένη δια τῶν υἱών δακτύλων πλη-
γὴ, plaga mediis digitis, i. e. arti-
culis nodisque digitorum mediis
data, quae nihil aliud est, quam
ictus pugno factus: verum &
testibus Eustathio & Svida, κόλα-
φος idem est ac κόνδυλος Atticis,

&

& κολαφίζειν [idem atque illis κονδυλίζειν. Ast κόνδυλος non articulum modo digiti nodumque significat: sed & frequenter de digitis intra volam contractis, seu pugno, accipitur: immo de iectu, quo aliquem digitis ita complicatis petimus. κόνδυλιζειν ergo est κόνδυλου δέσμα, seu κονδύλων πλῆξαι, pugno cædere: cui συνάνυπον & Hesychius ἡ κολαφίζειν statuit. Verum tamen annon laxius verbi hujus usus patet, ut & alios cædendi modos, adeoqve τὸ μαστίγιον complectatur? Exempla adhuc desiderantur. Verbi ipsius in antiqua V. Test. interpretatione Græca nullus, neque apud exoticos freqvens est usus. Quid res in N. Test. ferat, videndum. In historia patientis Christi, rei ipsius ratio proprium postulat sensum: quem & locus 1. Pet. 2: 20, liqvidius

admittit, qvum κολαφισμὸν antiqvitus servilem fuisse vexationem, notum sit. Neque locus I. Cor. 4: v. 11. eundem respuit, ceu jam rite interpretes nostri adverterunt. Non quidem omnino refragamur, posse hic Synecdochēn speciei pro genere, h. e. generalem vapulandi seu afflictionis notionem, qvæ reliquias simul species cum primaria comprehendat, intelligi: sed Synecdochēn speciei pro specie, qvæ exclusa specie, cui denominatio proprie competit, diversam plane eamque solam indicet, præter necessitatem non admittimus.

§. VI.

Fvolutis ita vocum difficultissimarum significationibus, inoffensio veluti pede ad reliqua instituti nostri progredimur. Verum cum rem accuratori mente oculo perspicimus, caute omnino

mnino heic procedendum esse
 animadvertisimus, ne in varia nos
 præcipites demus incommoda,
 si temere aliquid statuamus. I-
 deoqve prudentiorum consilio
 & saniorum in scriptis qvibus-
 cunqve, nedum sacris, interpre-
 tandis consuetudini morem ge-
 rentes, canones qvosdam her-
 meneuticos, seu necessarias re-
 gulas nobis ob oculos posimus,
 easqve heic præmictimus, subsi-
 dio nobis futuras, dum aliorum
 de hac re expendemus judicia,
 & nostram qvalemcunqve pro-
 ponemus sententiam. Canones
 ergo, qvi huc potissimum face-
 re videntur, hi sunt: 1. Pro-
 prio & famoso vocum significatiui,
 qvoad fieri potest, inherendum, ne-
 que iste, nisi fuga absurdus & inepti
 sensus, deferendus est. 2. In nar-
 randis rebus gestis, stilius planus &
 simlex; non ita allegorica locutio-

mes, habent locum. 3. Si quid ob-
scurius aut figurate prolatum, mox
mudis. Et perspicuis verbis explicari
solet: sive, posteriora verba per ap-
positionem adjecta, priorum sunt ex-
egetica. 4. Ellipses praeter necessita-
tem non sunt fingenda. 5. Ad ea
que textum circumstant, i. e. an-
tecedentia Et consequentia attenden-
dum. 6. Verba regulariter pro man-
neria substrata, seu quatenus rei
tractande convenient, sunt intelli-
genda. 7. Ad scopum orationis ubiq.
solicite respiciendum.

§. VII.

REqvirit itaque jam ordinis:
ratio, ut ad varias illas sen-
tentias, qvæ a viris præstantissi-
mis in explicando hoc Pauli
dicto, prolatæ sunt, recensendas
propiusqve considerandas, pe-
dem promoteamus. Qvum e-
nim res ardui sit laboris, locus-
que

que ipse, si inconsulte adeatur, difficultatibus suis operam eludere queat; mirum non est, hinc tot enatas fuisse conjecturas, tot prodigiis sententiarum divertia, ut si altius singula et sent scrutanda, prolixiores futuri simus, quam augustæ capere possint pagellæ. Qvare brevità studentes, præcipuas tantum sistemus variantium interprætum opiniones: & qvo luculentius nobis de iis constet, placet eas in duas dispescere classes: qvarum una de illis agit, qvi Pauli vexationem internam seu animi: altera de illis, qvi eandem externam seu corporis fuisse contendunt. Et qvoniam illi, qvi paulum hunc Paulinum ad animum referunt, in eo præcipue differunt, ut nonnulli eum in vitiola animi affectione, seu unde vitium sua natura se-

separari nequit, qvæرانe; alii
 non item: hinc nova subnasci-
 tur divisio, In eam vexationem
 internam, qde cum vitiis Paulo ob-
 tigisset, & eam quæ sine vicio mo-
 rali. Ad prius genus classis pri-
 oris referendi sunt veterum non-
 nulli, ut Hieronymus, Augusti-
 nus, & recentiores, Estius, Me-
 nochius & Tirinus, qui in illam
 ingrediuntur sententiam: Paulum
 heic conqueri de motu aliquo vitoſo,
 & vehementi libidinis pruritu, quem
 in carne sua persenserit, adeoque eum
 ad lasciviam & concupiscentiam prora-
 sus inordinatam fuisse stimulatum. Sed
 hanc sententiam non sibi consta-
 re liqvet i. exinde, qvod ὡλῶψ
 debuit Apostolo esse impedimen-
 to, ne nimium sibi arrogando,
 superbiæ criminis se alligaret. Si
 autem libido seu stimulus cupiditatis
 venereæ fuisset, nequaquam
 verum aſſeqvi potuiffet finem;
ſed

sed nisi ferocior evafisset, tamen
alio se vitio infecisset. 2. Labores
varii, itinera crebra, vigiliæ &c.
non sinebant impuros lascivire
affectus. 3. Si tam indomita fu-
isset libidine infestatus, usus es-
set remedio, quod ipse aliis præ-
scribit, 1. Cor. 7: 9. 4. Non ap-
paret, quomodo præfertim illud
καταφίγη in hos motus quadret.
Altera sententia Strigolii est, qui
gravissimas intelligit tentationes,
in quibus Paulum Satanam non vari-
is modo terroribus, sed & suggestio-
nibus impiis impetierit, iisque eum
ab omni in Deum fiducia avertere
studuerit: sic ut lape animis etiam
piorum pessima quæque de Deo & pro-
videntia obtrudat. Verum resp. 1.
 Satanam quidem hoc perpetuo
conari, extra dubium est: sed
peculiariter hic a Deo factam es-
se ei potestatem impia quævis
Paulo suggerendi, & tanta qui-
dem-

dem vehementia, tamque con-
 stanter, id fidem superat. 2. Ad
 impias illas carnis cupiditates
 subigendas opem divinitus, non
 ad armandas telum subministra-
 ri, nec igni oleum suffundi, no-
 runt, quorum hæc plenius est
excutere. Nos strictim alia mo-
 nebimus. 3. Justitiæ & sanctita-
 ti Divinæ minime est conveniens,
 vitium velle alio virtio curare :
 quum uno forte expulso, alteri
 nihilominus fenestram aperiret.
 4. Universæ epistolæ Paulinæ, &
 diverso quidem tempore conscri-
 ptæ, aliter plane affectum ejus
 animum exhibent, quam in fi-
 ducia labantem, impiisque sug-
 gestionibus pæne oppressum. 5.
 Et si his fusset insultibus tamdiu
 turbatus & impeditus, ineptus
 omnino muneri suo tanta cum
 alacritate obeundo, i. e. aliis con-
 docendis, erigendis, si mandis,
 effet redditus.

§. VIII.

Qui porro sine vitio Pauli vexationem internam fuisse statuunt, sunt Sclaterus, & non nemo apud Strigelium. Contendunt enim hi, verba in loco citato designare aliquos terrentis conscientie stimulos ab Angelo quopiam Satanae immediate immisso, praesertim dolorem acerbissimum ex recordatione peccati, quo Paulus ante conversionem se polluerit: qualis & Davidi, culpa licet condonata, adhuc subortus sit, Psal. 6. & 51. Verum 1. Neque hic territae tanto tempore conscientiae imperus & vehementia cum statu Pauli, ne dum cum fine muneric Apostolici conciliari potest. 2. Ex recordatione vitae ante aetate, alter prorsus animatum fuisse Paulum, & solatio, ex gratia sibi cumulate facta, uberrimo perfusum, patet 1. Tim. I: 12. -- 16.

Alii

Alli paullo aliter, ut Camerarius,
 Hammonius, Calixtus, intelligunt
 hic afflictiones, perturbationes &
 punctiones gravissimas, ob contumeli-
 as & injurias aliorum. Immo Pau-
 li adversarios & Sarana concitatos,
 ut piis ejus conatibus velut quidam
 simul sive pali appositi ubique resi-
 sterens, sicut Hymenaeus, Philetus &
 Pseudoapostoli ipsum graviter affixe-
 runt; & inde ortum dolorem vehe-
 mentissimum, suggerunt, Ambrosius,
 Chrysostomus, Erasmus, Frantzius,
 Zeltnerus, Starkius, Elsnerus &c.
 vel dolorem a persecuzione confessio-
 rum, qua illi Sarana concitante vexa-
 bantur, ortum, ut Baldwinus &
 Stockius putant. Universis his
 sententiis commune est, κολαφι-
 σμὸς de afflictione animi seu dolo-
 re acerbissimo, sive ab alienis,
 sive a Pauli ipsius calamitatibus
 orto, accipendum esse: sed qua-
 tenus quidam voces οκόλωψ

&

& ἄγγελος σαλᾶν δὲ dæmone, alii de homine, ejus ministro, interpretantur, differunt. Sed laborant etiam hæ sententiæ suis difficultatibus. Nam 1. si tortor homo singularis intelligatur, nemo demonstrari potest, in quem prædicata adeo emphatica præ ceteris quadrent. 2. Sin plures ejusmodi, plurali etiam forma dubio procul usus fuisset Apostolus. 3. Insolens est scripturæ, hominem appellare ἄγγελον συντελεῖ, diversa enim omnino est phrasis διάκονος τῆς συντελεῖς c. 11: 15. quum ἄγγελος sensu famosiore de spiritu dicatur, διάκονος de dæmone nunquam. 4. Si vel maxime hanc phrasin de Satana accipias; vexationem tamen in dolore animi pangente, hominum malignorum opera & violentia excitato, quæras: reliqui etiam Apostoli easdem experti sunt calamitatem.

lamitates ; de quibus tamen pathetica hujusmodi narratio , nusquam exstat . 5. Ista sua ærumnas , & in se quidem majore , quam in alios , mensura effulas , satis jam superiori capite recensuit Apostolus . 6. De illis gloriari solet , non eas deprecari , ut hic instituit . 7. Neque hi vim verbi *κολαφίην* adieqvuntur , neque inferius proprietatem particulæ *τελῶνος* , quam in figuratam *sæpe* convertere coguntur , servare possunt .

§, IX.

Breviter ita examinatis variorum in priore classe Auditorum sententiis , sponte jam dilabimur ad alterā classēm considerandam , in qua eos collocaamus , qui hexationem extermam seu corporis , hic omnes intelligunt : sed alii tortorem faciunt hominem , alii

alii cacodemonem ipsum. De illis itaque primum dispiciendum, qui ipsam heic flagellationem externam ad columnam supplicii, ad quam fontes flagris cedendi olim aligabantur, intellectam volunt, ubi Paulus sive a ministro Synagogæ Judaicæ, sive a lictore Romano flagra se passum perhibeat. Non multum est temporis, qvum Clarissimi viri Lakemacher, Haseus & Sarnius tuas de hac re cogitationes scriptis invulgarunt: hic pro lictore, illi pro ministro Synagogæ, de quo consul. Vitrin. Synagog. vet. lib. 3. pt. 2. c. 1. & 2. pugnantes. Scilicet σκόλοψ de ejusmodi palo seu columnæ mastigiarum explicant, quæ data seu juncta fuerit carni vel corpori, i. e. corpus illi adstrictum. Voces ἄγιεις θυσαλάν, non videntur illis κατὰ πρέστεπον επεξηγουμενι additæ esse, ut de eodem ac σκόλοψ prædicentur

tur: sed omissam heis fuisse putant *conjunctionem* οὐ, ut res ab illa, quam σκόλοψ significavit, indicetur plane diversa, adeoꝝ in interpretando supplendam. Hinc easdem *de homine maligno* & hostiliter se gerente, ministro sive dæmonis, sive aliorum adversariorum, exponunt. Pariter verbum νολαζιγειν, quod generatim verberare, cedere, plagas infligere, possit significare, speciatim hic αἰτί τὸ πατηγὸν accipiunt. Hæc autem tententia, quanquam ingeniose excogitata, tanto minus nostro quidem gustui sapit, quanto longius a proprietate verborum deflectit. Nam 1. *Narratio*, quæ simplicem & perspicuam postulat orationem, tota in meras abit allegorias. 2. Speciatim, ne antea constituta multis huc transcribamus, innuimus, σκόλοψ nusquam de e-
jus.

ius inodi columnæ flagellandorum
 usurpari. *Frustra* co*njecturæ* co-
 lor inde queritur, quod palus
 in hunc usum cuspidè sua potue-
 rit humili defigi. *Σκόλαψ* enim di-
 citur respectu usus & effectus,
 quem rei cui adhibetur, acumi-
 nata parte præstat, cuius in hoc
 supplicio nulla habetur ratio. Nam
 columnæ illæ, ut ligna solidiora,
 vel firmiori basi innituntur,
 vel aliqua sui parte defossæ sta-
 biliuntur. 3. Quemadmodum hy-
 pallage illa, seu inversus con-
 structionis ordo, vim sermoni
 intert: ita copula præter neces-
 sitatem intrusa, audacioris est
 conatus. 4. Supra de vocabulis
 ἄγγελος στήλη & κελαδίζη monita,
 etiam heic in usum applicanda.
 5. Satis jam inter ceteras adfli-
 ctiones in præcedenti cap. v 23,
 24. 2 ,egit Apostolus de flagellati-
 one & plagis, quas perpessus erat,

eadque vniuersalitate: quippe qui
quinquies a Judæis esset fla-
gra expertus, ter virgis, seu ut
ahi malunt, fastibus cæsus: ut
supervacaneum sit, eandem rem
hic denuo, & figura quidem tam
obscura, fisti. 6. Neque cum se-
quentibus hæc interpretatio con-
ciliatur, quum monstrari neque-
at hujusmodi tortor homo, qui
Paulo flagris identidem subigen-
do tanquam indivulsus comes sit
additus, cujus a se discessum ille
ne precibus quidem ter ad Do-
minum fusis impetraverit.

§. X.

Succedit jam eorum ordo, qui
de vexatione corporis, tortore
excedentia faceta, sentiunt. Inter
hos primo se nobis fistunt illi,
qui morbum aliquem acutissimum
designari existimant, quo Apo-
stolus per aliquid tempus adte-
ctus

Etus fuerit, & qui tantam corpori creaverit molestiam, quam tam solet infixæ carni spina. In determinanda vero morbi specie non concinunt, dum nonnulli exponunt de dolore auricula, vel capitis seu ~~as~~^{as} Dacryia, ut Tertullianus: quidam determinant morbum iliacum, sive viscerum dolorem, ut Aquinas: alii generaliori sententia adquiescunt, fuisse multæ ac gravia tormenta, ut Cyprianus &c. Non quidem difficemar, hanc sententiam veritati eo videri propiorem, quo minus sibi in fingendis tropis indulget. Sunt tamen & in illa, quæ nos cohabant, quo minore in ea transire possumus castra. Nam 1. Morborum genera etiam vehementissima, non satis respondent descriptioni mali gravissimi, verbo ~~κολασίη~~ indicati, cuius heic proprietas deseritur. 2. Nullus neq;

in actis Apostolicis, neque epistolis Paulinis invenitur locis, unde suspicari possimus de gravi ejusmodi morbo, quo sive perpetim, sive per intervalla continuato, fuerit vexatus. Neque Nicephorus, qui pleniores Pauli imaginem nobis reliquit, de eo quidquam tradidit, neque alii, nisi qui occasione hujus loci in eam inciderunt conjecturam. Præterea neque res hæc Gal. 4: 13. 14. phrasibus *ασθία θν συρκός*, *πειρασμός* ē *θη συρκὶ*, conficitur, quum generales hæc nimium sint, ut & nostri hujus capit is v. 10, *ασθίαν* de omnibus afflictionibus prædicetur, & jam super. cap. v. 30. ante motum hoc argumentum, idem nomen reliquis calamitatibus tribuatur. 3. Si illi cum tali morbo conflandum fuisset, magnam non solum remoram ei injecisset, verum

rum & in eum prorsus statim
eum conjectisset, ut debita cura,
affiduitate, studio, vigiliis, zelo,
munere Apostolico fungi non
potuisset: cum tamen constet,
nullum non subiisse laborem, nul-
las subterfugisse molestias, nul-
la declinasse pericula, ut quod
optabat perficeret; sed nocte die-
que curæ docendi alacriter in-
vigilasse, singulos ~~κατ' οὐκε~~^{κατ'} exci-
tasse & monuisse; atque insuper
manibus operando necessaria ad
victum sibi parasse, Act. 20: 20,
31, 34. quibus omnibus exle-
quendis non nisi corpus con-
stanti suffultum valetudine suf-
ficit.

§ XI.

Upereft, ut nostram etiam hac
de re breviter aperiamus
mentem. Pro simplicissima ita-
que hanc agnoscimus sententiam,
suisse

fuisse peculiarem corporis vexationem
 externam, qua milis genitus, sed
 angelus aliquis principis demonum,
 sapienti Dei consilio, tanquam asse-
 cler & comes, sed observator idem
 & tortor, Paulo castigando additus,
 corpus ejus frequenter pupnis, ver-
 beribus, ictibus, pulsando & contun-
 dendo extrinsecus affixit: ita ta-
 men, ne ultra limites a Deo presti-
 gulos servire posset. Visibilis sche-
 mate vexatio hæc facta sit a Sa-
 tana, an ex infestis tantum in-
 sulfibus præsentiam ejus tenserit
 Paulus, nihil ad rem attinet, i-
 psoque silente, temerarium foret
 definire. In hac sententia nobis
 quidem nihil salebrolum, nihil
 impeditum videtur. Namque i.
 n implicitatè & proprietatem ver-
 borum maxime tuetur, ut sen-
 sum, quem illis communis con-
 stituit usus, statim sine difficultate
 legentibus hæc ingerat. Hinc

per.

perspicua omnia, & sponte fluunt, ut narrationem decet historiam: quum & quæ ob argumentum patheticum immixta erat figura, sed & ea ex vulgi ore petita & nota, mox per ~~προσθετον επεξηγησεν~~ planis & evidenter verbis explicetur. Metaphora enim trita, cum aculeo carni, vel palo sonium corporibus infixo, tortorem suum, angelum Satanae in se immissum, ut pugnis ipsum contunderet, comparati: innuens carnem suam, seu veterem hominem, vel hoc pacto crucifigendam. 2. Sic incomoda illa, quæ alias premunt sententias, feliciter evitantur. 3. Κολαφισμός placuit Deo statuere, quo Paulus commoneficeret, servilibus se adhuc & ignominiosis subiectum verberibus, exsurgentes superbiæ stimulos retundere debere. 4. Quemadmodum Apostolo

postolo nostro ἡμέρᾳν αποκαλύπτει
 præ aliis omnibus accidit: ita ex aduerso fas erat, ut ei-
 dem ἀπερογῇ quædam calamitatū,
 quibus exerceretur, cederet. Unde
 & singulare quid & in utroque
 genere ξοχικόν, quale nulli alii
 contigisse legitur, admiranda æ-
 quitatis divinæ ratio illi est ad-
 menia. 5. Idque potissimum eam
 ob causam, ne insoleiceret:
 quem finem sapientia Divina vul-
 garibus afflictionibus, hominum
 opera illatis, & communibus
 cum ceteris, ægre obtineri pos-
 sè prævidit; quum ad eas, utut
 gravissimas, humanus animus
 non ita attendat, quin fieri pos-
 sit, ut opinione præstantiæ luæ
 sibi placeat, justoque majora tri-
 buat. Quum vero Paulus ob-
 servatorem & tortorem tam ter-
 ribilem assidue præsto sentiret;
 horrore mali insoliti, & prælen-
 tissi-

tissimo miseriæ suæ sensu excitat-
tus, spiritus reprimere, & cau-
sus mercari didicit, ne vaferri-
mi ac tam propinqui hostis ~~pro-~~
~~hostem~~ nudum præberet latus. 6.
Harmonia hujos tentatiæ cum
sequenti oratione est evidens, u-
bi verbum ~~amor~~ apte in perso-
nam quadrat. & ter malum tam
horrendum est deprecatus Apo-
stolus, antequam consilii Divini
rationem disceret. Particula e-
nim ~~ris~~, & que ac præced. cap-
tum eadem, tum ~~misericordia~~ & ~~anxiæ~~,
proprie est accipienda.

§. XII.

PRiusquam colophonem ope-
læ imponimus, non decli-
nare possumus operam, dubiis
nonnullis, quæ sententiæ huic
opponuntur, quam brevissime
respondendi. Obj. I. Sic compre-
hensionis tertium inter omnia puto-
genitum

gentem, & colaphos tundentes, non
constare. Resp. In comparationi-
bus non semper tertium earum
in modo agendi quærendum es-
se, ut Apoc. 12: 9. *Draco diabo-*
lus seducit orbem. Psal. 31: 4. *petra*
mea Deus dicit me. ubi neque sedu-
cere draconi, neque discere pe-
træ competere liquet. Obj. 2.
Indignum esse persona Apostoli, cor-
pus ejus traditum esse vexandum ma-
nibus Satanae, qui simboli ejus man-
dato alioquin paruerit. Resp. In
munere suo, virtute superiore,
Paulus Satanae multa imperare
potuit, quamquam & in eo læpe
ab illo obstacula expertus, 1. Thes.
2: 18. Nihilo minus & iphi in ex-
perimentu in constantiæ, Domino
sic statuente, tentationes erant
subeundæ. Hinc cum tantum per-
missum sit Satanae in corpus Jobi,
nec non filii Abrahami, Luc. 13:
36. immo quedammodo iphus Chri-
sti,

Si, Mat. 4: 5 8. quid mirum
licuisse ei quoq; favere in corpus
Pauli, quanquam ratione diver-
sa? Obj. 3. *Periculosa esse*, ne sic
Paulus statuatur ineptus. Relp.
Convicium de Paulo ~~ineptus~~
vix confutatione dignum est,
quum ista affectio leum Aposto-
latae ineptissimum reddidisset &
Evangelium tam scda cum ma-
cula publico hominum ludibrio
exposuisset. De cetero, hæc,
quam statuimus vexatio, ab illa
satanæ in obfessis ~~ineptis~~, toto di-
stat cœlo, quum potestas illi heic
sit facta, non pro libidine mem-
bris Apostoli abutendi, & intrin-
secus ea agitandi ; sed extrinse-
cus duntaxat colaphis & quasi
pugnorum ietibus pulsandi, quo-
ties & quantum Deo visum, quo
dispensante, sapienter est cautum,
ne malum hoc muneri Aposto-
lico in impedimentum & oppro-
rium cederet.

Hæc

Hæc pro temporis ratione &
ingenii modulo in rem confer-
re potuimus. Quid Celeberri-
mus Theologus Gryphicus D.
Mich. Christ. Ruymer in cō-
mentatione de hoc argumento
nuperrime edita, sentiat, scire
avemus. Interea hisce ad-
quiescimus rationibus, quemvis
solidiora docentem audire
parati.

S. D. G.

In Dissertationem Præstantissimi &
Doctissimi
Dn PETRI SERLACHII
Gratulabundus scripsit.

Τῆς διατελεύτης Εὐ μάλα πρότερον
Τῆς ἐστὶ λαμπτοῖς Λύπερ ἔγωγε
Γράμματοι δαιμονίων. ΣΦόρα δὲ ἐκεών τοι
Καρπεύσους, Ήδουας αὐτῇ
Τῆς τὸν αἱρετης συ Εὔτυχιη μέν
Κτήματα πολλά, Καὶ αἱρετης σὺ
Δηλά γένη πατεῖ, Τὴδ' ἀγακλειτῷ,
Οὐ μὲν βειπεῖν Τὰς δὲ γονίας
Ἐσσεται δέδην Σεῦ πολυπίμας,
Εὐθάδε καιρός Χαριανη γηρως
Οὐδέ μοι ισχύσει, Τοις γλυκέσσσιν
Ἐν δὲ ποσαύης Πέδε μάλιστα
Πράγματοι δέξης, Εὔτυχόσεντας,
Φίλητις Αδελφές, Δημοσία μὴν
Σπένδε πρεθύμως, Καὶ σαφα κλείσιν
Νόστε τάχιστα Εὐχουμαι δὲ γε
Αγλάχη ὄλβια
Καὶ χαρεῖσι τοις Σοὶ διαπαντός
Δῆ σε τυγχάνει,

Joh. Helsingius.

Gagne-Rim.

Met så länge mitt minne far
Se tillbakas, han jag fägen,
Minnas at Herr Auctör har
Med all sit och sälla frögen
Visat Sig till bokwett högd,
Syftat till den högd
Hvar som gifis till frögd
Lärdoms fructer,
Söta luchter,
The ther giöra hogen nögd.
Ty och med all sed och tucht
Nu Hans välgångs trå så knoppas;
Met han gyldne wärters frucht
Går inbärga som jag hoppas,
Som en wishets täcker jwen
Stå bland Baldurs Män,
Hessad bli för then,
Som är wärdig,
Orvick och färdig
Gå vä wishets stråten hån.
Up aitså min skalde-dicht,
Visa Wånnan täck och hulder
Nu din tro och kärleks plicht,
Så ei glömster mer i skulder:
Ty du lär med nösse si,
Slutet så vant bi,
Det han kådades i
Prydnan fager
Grön af lager,
Frucht för wanstigheten fru.
framgifne af Herr Auctorens
goda wän och närskylt
David Stark

Monseigneur.

Quoique les belles qualités, que vous possédez, soient très bien connues, puisque c'est toujours le propre de la vertu, de ne pouvoir pas se masquer ; toutefois nous les faisons paroître, dans votre belle Dissertation, qui traite, de L'Escharde mise en la chair de St. Paul. & dont la beauté & les raisons très solides donnent des marques d'un esprit aussi vif, que penetrant. Ainsi nous vous êtes rendu si recommandable à tous vos amis, qu'ils se tiennent heureux d'avoir l'honneur de vous féliciter. Je vous souhaite donc de tout mon cœur, toutes sortes de prospérité & de succès, dans toutes vos entreprises ; vous assurant, que vos études qui vous ont déjà acquis l'amitié de tous les gens de bien, vous combleront bien-tôt de l'honneur, que vous méritez, dont je ressentirai une joie indicible, qui fait que je vous prie de me continuer l'honneur de votre amitié & de croire, que je suis au tant que personne,

Monseigneur.

votre très obéi & très fidèle
Lautent Salvius.

Præstantissime Domine SERLACHI.

Proptere nimirum illam familiaritatem,
qua non ita pridem tibi mi Serla-
chi, innocui, non posui mihi temperare;
quin amicitiam nuper inter nos initam
publicis tribulis stabiliorem, firmamq; redi-
derem. Cumq; amicorum sciam esse, de
rebus prospere gestis munum restavi gau-
dium: Idcirco persuadens tibi velim, nia-
bil mihi unquam gratius ac operari fur-
isse, quam cum te intelligerem differta-
tionem hanc elegansissimam d. Palo Pau-
li in medium prolaturum. Nescio enim
quam mirificè amore tui capior, quem
humanitas tua, mortum integritas pulcri-
tudog; quæ in te adeo splendente virtutes,
impressere. Justum itaq; est, ut tibi jam
ex animo gratuler progressus tuos in in lit-
terarum studiis honestissimos, animi alacri-
tatem, constantiamq; singularissimam. Gra-
tulor etiam Parenti tuo honestissimo, fili-
um optimum, senectutis solatium certis-
simum. Gratulor omnibus tecum sanguis-
nis vinculo coniunctis q; optoque, velit sum-
mum Numen conamina tua dirigere in no-
minis sui gloriam, ecclesie militatem, ruis
tuorumq; gaudiū certissimū, exoptatissimū.

Ita sinceros declaravist affectus
Sam. J. Forseen,